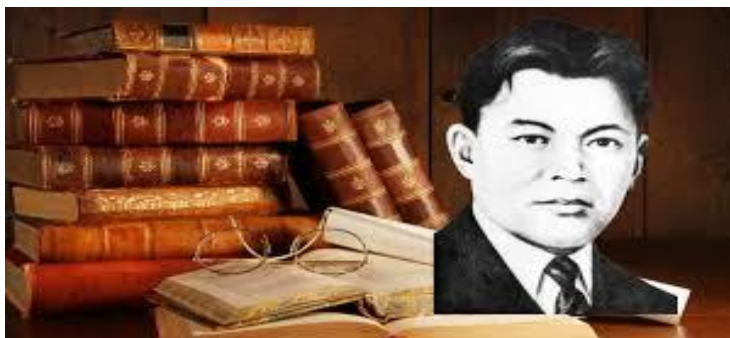

**«Қарасу ауданы әкімдігінің мәдениет және
тілдерді дамыту бөлімінің Қарасу
орталықтандырылған кітапханалық
жүйесі» ММ**

**Октябрь ауылдық модельді кітапханасы
ГУ «Карасуская централизованная библиотечная система
отдела культуры и развития языков акимата Карасуского
района»**

Октябрьская сельская модельная библиотека

**Қарапайым халық қамқоршысы
Защитник народа**

/Халқымыздың көрнекті қоғам қайраткері, ақын, жазушы, публицист, драматургі Бейімбет Майлиннің 130 жылдығына арналады/

Библиографиялық құрал

/Посвящается 130 летию общественногo деятеля, поэта, писателя, публициста и драматурга Беимбета Майлина/

Октябрь ауылы – 2024

ББК 83.3

Құрастырушы: З.Ж.Ресеева

Шығарылымға жауапты: З.Ж.Ресеева

Қазақ тіліндегі мәтіннің корректоры: З.Ж.Ресеева

Мұқабаны безендірген: З.Ж.Ресеева

Составитель: З.Ж.Ресеева

Отв. за вып.: З.Ж.Ресеева

Корректор текста на рус.яз.: З.Ж.Ресеева

Дизайн обложки: З.Ж.Ресеева

Редактор: Ж.К. Момынғалиева

Қарапайым халық қамқоршысы[Мәтін]: (ақын, жазушы, публицист және драматург Бейімбет Майлиннің 130 жылдығына арналады): библиогр. Құрал/ Октябрь ауылдық модельді кітапханасы: [құраст.: З.Ж. Ресеева; ред. Ж.К.Момынғалиева]. – Октябрьский, 2024. – ?б.: сурет. – қазақ және орыс тілдерінде.

Октябрь ауылдық модельді кітапханасының өлкетанушы кітапханашысы халқымыздың көрнекті қоғам қайраткері, ақын, жазушы, публицист, драматургі Бейімбет Майлиннің туғанына 130 жыл толуына орай библиографиялық құрал дайындады. Әдістемелік құрал Б.Майлиннің өмірі мен шығармашылығы туралы мәліметтерді қамтиды.

Библиотекарь – краевед Октябрьской сельской модельной библиотеки подготовил библиографическое пособие к 130 летию со дня рождения общественного деятеля, поэта, писателя, публициста и драматурга

Беймбета Майлина. Пособие содержит информацию о жизни и творческой деятельности Б.Майлина.

Құрастырушыдан

Биыл қазақтың көрнекті жазушысы, әңгіме жанырының хас шебері, ақын Қостанай обылысының тумасы Бейімбет Майлиннің туғанына 130 жыл толады.

Қазақ әдебиетінің негізін салушы, көркем сөз шебері Бейімбет Майлин әдебиетіміздің поэзия, проза, драматургия саласында бірдей қажырлы да, жемісті еңбек етіп, көркемдік жағынан құнды, көлемі жағынан мол, тәрбиелік мәні зор мұра қалдырған. Майлин - тек жазушы ғана емес, әдебиеттегі шындық, әділдік, адамгершілік үшін күрестің символы.

Бұл әдістемелік құралға - XX ғасырдың басындағы ірі тұлға, көрнекті қоғам қайраткері, жазушы Бейімбет Майлиннің өмірбаяны, қызметі мен таңдамалы шығармалары мен ол туралы лебіздер енгізілді. Құрал жалпы оқырманға арналған.

От составителя

В этом году исполнится 130 лет со дня рождения выдающегося казахского казахского писателя, драматурга, публициста уроженца Костанайской области Беимбета Майлина.

Творческое наследие Майлина занимает особое место в истории казахской литературы. Произведения Беимбета Майлина, обогатившие разные жанры казахской литературы и являющиеся духовным ее достоянием, будут всегда вместе с народом.

Писатель разностороннего дарования, Беимбет Майлин создал самобытные произведения почти всех жанров литературы, которые остаются актуальными и в наши дни и считаются духовным наследием казахского народа.

Мы вправе называть его певцом родного края, национальной гордостью казахского народа. Пособие, предлагаемое вашему вниманию, рассчитано широкому кругу читателей.

Бейімбет Майлин. Өмірбаяны, қызметі және шығармашылығы

*Сенің зарың – зарлайтыным өмірде,
Сенің арың – арлайтыным өмірде.
Сен не көрсең – мен де соны
көрмекпін,
Белді бұғам ауырға да
жеңілге.*

Бейімбет Майлин

Қазақ кеңес әдебиетінің негізін салушылардың бірі, аз ғұмырында бай рухани мұра қалдырған, өз кезінде бас жазушы, маңдайалды журналист атанған Бейімбет Майлин бұрынғы Қостанай уезі Дамбар болысының (қазіргі Қостанай облысы Таран ауданында) Ақтөбе деген жерде орта шаруа отбасында дүниеге келген – бұл 1894 жылғы 15 қараша. Өкеден тым ерте, бір жасында айырылған ол кішкентайынан жоқшылық зардабын тартып өседі. Шешесі байдын сауыншылығында жүрсе, өзі жетіге толар толмастан қозышы бала атанады.

Бейімбеттің —өлең жырға әуестеніп, талпынуында, оқу білімге бет алуында әжесі Бойдастың ықпалы мен қамқорлығы айтарлықтай болған. Көптеген ескі жыр — хикаяларды көңіліне түйген, өзі де аз — маз өлең шығаратын өнері бар, көкірегі сәулелі қария осы немересінің болашағына мән беріп, оны ауыл молдасына оқуға береді. Бұдан соң Бейімбет оқуын екі жылдық ауыл медресесінде, кейін Троицкідегі Уазифа мектебінде (1913-1914) жалғастырады. 1914 жылы ол Уфадағы әйгілі «Ғалия» медресесіне түсіп, білім теңізіне бойланып, өй — өрісі кеңейе бергенде денсаулығына байланысты оқуды тастап, ауылға қайтуға мәжбүр болады. Сол жылы басылым бетін көрген алғашқы «Қостанай уезі, Дамбар болысы деген мақаласы «Айқап» журналының 1913 жылғы 15 — санында жарық көреді.

1916 жылдан бастап Троицкіге жақын Сарой болысының 4 — ауылындағы, Тобыл бойындағы Қарағыз елінде, өз елінің Ақжігіт және Ақтөбе ауылдарындағы мектептерде мұғалім болуы, 1918 жылы алашорда мүшесі болып кіріп, бірнеше ай жүруі, 1919 жылы Ә. Жангелдин отряды сапында концерт ұйымдастырумен шұғылдануы, Торғай

губерниялық оқу бөлімінің Дамбар болысы бойынша инспекторы, болыстық оқу бөлімінің меңгерушісі, болыстық сайлауында болыстың орынбасары сайлануы, Қостанай уездік халық ағарту бөлімінің аз ұлттар жөніндегі нұсқаушысы, губерниялық жер бөлімінің бастығы, болыстық оқу бөлімінің нұсқаушысы қызметтерінде істеуі оның өмірінің жарқын белестері әрі заман талабына сай таптырмас азамат екендігін көрсететін дәлелдер.

Бұл жылдары алғашқы шағын пьесаларын жазып, ауыл сахналарына шығарады. Бейімбет – тұңғыш киносценарий жазушы. Алғашқы көркемсуретті кинофильм «Амангелді» 1937 жылдың аяғынан бастап экранға шығарылды. 1922 жылы «Еңбекші қазақ» газетінің хатшылық қызметін,

1923 жылы тамызда Қостанайда «Ауыл» газеті шығарылатын болғанда Б.Майлин

сонда хатшылық қызметке жіберіледі. Артынша редактордың орынбасары болды да, газет жұмысының бәрін дерлік өзі атқарады. Бұл кезде қаламы да шырдалады, жазуы да көбейеді, небір жұрт тамсана оқитын әңгімелер, фельетондар,

өлеңдер, мақалалар жариялатты, журналистік шеберлігін шындай түсті.

Бейімбет Майлиннің ең соңғы қызмет істеген жері «Қазақ әдебиеті» газеті. 1933 -1936 жылдары төрт томдық, 1960 – 1964 жылдары алты томдық, 1986 -1988 жылдары бес томдық шығармаларының жинақтары шығарылған. Б.Майлин тарихтың терең қойнауына бармай, өзі көрген заман оқиғаларын, құбылыстарын түсіну, түйсіну, терең сезім желісінен өткізу арқылы шығармаларына арқау етті.

Жеке адамға табыну үрдісі кезіндегі жандайшаптардың жалған жаласымен 1937 жылы тұтқындалып, 1938 жылы 26 ақпанда қисынсыз қазаға ұшыраған Бейімбет Майлиннің тағдыры өкінішті аяқталғанмен қалдырған рухани қазынасы арқылы халықтың мейірлі шуағына бөлене береді.

Поэзиясы. Бейімбет өлеңдеріндегі кедей тақырыбы.

Бейімбеттің шығармашылық таланты жарқырай ашылып, өнімді жазуы, қаламынан алуан түрлі жанрларда, сала – сала тақырыптарда бағалы туындылар беруі 1922 жылы «Еңбекші қазақ» газетіне келуінен басталады. Алғашқы өлеңдер санатындағы «Мұсылмандық белгісі», «Байлыққа», «Ауыл», т.б.- 1912 – 1915 жылдар жемісі. Аталған өлеңдерде жас талапкер ел ішіндегі ескілікті, әдет – салтты, атақ – билікке таласқан ел ағаларының жағымсыз қылығын сынға алады. Кішкентайынан халықпен біте қайнасып, онымен сор мен қуанышты бірге бөлісіп келе жатқан Бейімбет 1916 жылы қорлыққа көнбеген халық атқа қонғанда бар тілегімен көпшілік жағында болады. Бұл тұстағы дағдарған, қиналған халық күйін «Қанды туман», «Даң болу» атты өлеңдерінде шыншылдықпен бейнелеп береді. Мәселен, «Қанды туман» өлеңіндегі:

Ел іші қалың туман - жылау, сықтау,

«Балам!» деп, я «байым» деп зарлап, жоқтау.

Ел састы, жүрер жолдан адасты ғой,

Қол ұшын беретін жан, сірә, жоқ па – ау!..

–деген жолдар дүрбелең жылдағы тығырыққа тірелген халық психологиясының шынайы көрінісі емес пе!

Бейімбеттің ақындық таланты әрине, шын мәнінде кеңестік дәуірде, яғни 20 – 30 жылдарда кеңінен танылады.

Ақын поэзиясының тақырыптық ауқымы да кең. Оның суреткерлік назарынан қазақ даласына Қазан төңкерісі әкелген жаңалық, өзгерістердің ешбірі де қағыс қалған жоқ. Ақын қазақ кедейінің өзгерген тағдырын, төңкерістің тарихи маңызын, оның басшысы Ленин бейнесін, жаңарған ауыл, азат әйел, тап тартысы, т.б. әлеуметтік мәселелерді заман талабына сай кеңінен толғады.

Ақын өлеңдерінде көп жырланған басты, негізгі тақырыптарының бірі – кедей өмірі. Өзі де кедей әулетінен шыққан Бейімбетке бұл ортаның тіршілік тынысы, қуаныш – қайғысы кішкентайынан етене таныс. Бейімбет төңкеріс дәуірі, оның идеологиясы әкелген өмірдегі, адан санасындағы осындай күрделі өзгерістердің куәсі

болды. Оның поэзиясындағы кедей бейнесінің төңкеріс тақырыбымен сабақтастығы, ажырамас бірлігі міне, осындай өмір шындығынан туды.

Еңбек иесі – кедейді ардақтаған бұл азаматтық сертінен ақын ешқашан айныған жоқ. Өмірі өкінішпен біткеше бүкіл ақындық қуатын өзі ендігі заман иесі деп танып, шын бақытын енді тапты деп есептеген кедейді, оның санасы мен өміріндегі өзгерістерді мақтанышпен жырлауға арнады. Бұл ақынның халыққа, оның биік мұратына қызмет етуінің белгісі.

Кедей деп туғам, кедей деп өлем,
Не көрсем де кедеймен көрем
Кедей қуанса, кедей жұбанса,
Бір елі көкке жетпейді төбем.
Жырлағаным - кедейдің жыры,
Сырлағаным - кедейдің сыры,
Сырым да бір, жырым да бір,
Мен - дағы сол кедейдің бірі.

Бейімбет Қазан төңкерісінің 10 жылдығына арнап жазған бұл «Ұлы күн» атты өлеңінде халыққа осылайша ақтарыла сөйлейді. Ол халық

тағдырын, қоғамдық өмірдегі әлеуметтік өзгерістерді төңкерісшіл уақыт талабы мен шындығы тұрғысынан жазады.

Осы циклдағы алғашқы өлеңнің бірі – «Мырқымбай» 1922 жылы жазылған туынды. Бұл заман өзгере бастаса да, ескі әдет пен әкімдер алдындағы бұрынғы жасқаншақтығынан арыла алмаған әке мен оның жастық қызулығы басым, бірбеткей баласы Мырқымбай арасындағы өткір диалогке құрылған өлең.

Мырқымбай характеріндегі ұнамды нәрсе – оның батылдығы, әке бойындағы құлдық психологиядан азат екендігі, әкім деп ауылнайға бас иеуі, әдлетсіздікке өзінше қарсылық білдіруі. Өлең Мырқымбай өміріндегі түрлі қилы белестерді танытатын шағын бірнеше көріністерден тұрады. Ол көрністер кейіпкердің байға жалданып жүрген тәуелді күнінен де, 1916 жылғы аласапыран мен аштық тұсындағы өлмелі қиын халін де, төңкерістен кейінгі еркіндік алған, еңбегінің рахатын көре бастаған шағын да қамтиды.

Мырқымбай, әрине жиынтық тұлға. Б. Майлин оның бейнесі арқылы жалпы еңбекші бұқараның өзгерген тағдыры мен тұрмысын, кедейдің

ауылдағы әлеуметтік өзгерістерге белсене араласа бастауын өзі куә болған уақыт шындығы тұрғысынан боямсыз танытты. Ол тұстас қаламдастары секілді өз кезеңінің аса маңызды әлеуметтік мәселелері ретінде ауылды ұжымдастыру («Гүлденсе ауыл – гүлденеміз бәріміз», «Коллективтің жырын айт», «Тыр, тыр , трактор», «Жаңартты қазір жырды ауыл», т.б.(Әйел теңдігі),(Тең әйел», «Құдықтың басында», «Азат әйел», «Разия қыз», Қазан төңкерісі, Ленин тақырыптарын кеңінен жырлады. Бұл жаңа қоғамның сөз өнері алдында тұрған ең басты тақырыптар болатын.

Прозасы (шолу)

Б.Майлиннің прозасы саласындағы шығармалары мол әрі олар алуан жанрлы. Әңгімелерінде автор негізінен 1916 жылғы ұлт – азаттық көтерілісі оқиғаларын, қазақтың бұрынғы өміріндегі ескі тұрмыстық жайларды, төңкерістен кейінгі кезеңдегі кеңестік шараларды, ауылды кеңестендіру, колхоздастыру т. б., әйел теңдігін, т. б. арқау етті.

Біраз әңгімелерін Бейімбет ескі қазақ тұрмысының көріністерін, қарапайым халық өміріндегі ауыртпалықтарды суреттеуге арнаған. Бұл ретте «Айт күндері», (1922) «Күлпаш» (1922), «Аштық құрбаны» (1927), «Әже» (1926) әңгімелерінің көркемдік, танымдық, реалистік тұрғыдан орны ерекше.

Алғашқы әңгімеде мұсылмандардың діни мейрамы – айт күні аштықтан бұралып өлген ерлі – зайыптылар Бәкен мен Зейнептің сорлы тағдыры құрбан шалып, айттап қыдырған дәулеттілердің уайымсыз сайранымен салыстыра суреттеліп, ауыл жігіттерінің имандылықтан ада, ырду –дырду болмысы ашылса, екінші әңгімеде («Күлпаш»)

сүттей ұйып отырған отбасының аштық әсерімен тағдыр тауқыметіне түсуі психологиялық тұрғыда шебер баяндалған. Күлпаш автордың суреттеуінде жеңіл ойлы, көрсеқызар әйел емес, ол күйеуін жақсы көретін, бірақ тағдырдың тауқыметімен үйінен безіп Жұмағазы байға тиюіне себеп – аштық. Сол сияқты аштықтың құрбаны болған «Аштық құрбаны» әңгімесінде Дәмеш есімді он алтыға енді келген жас қыздың әке – шешесін, бауыры Таңсықты аштық қармағынан құтқару үшін алпыстағы Тілеумағанбет байға тоқалдыққа баруға өз еркімен келіседі. Ата – анасын сүйген, сол үшін күйген, жастығын құрбан еткен Дәмеш тағдыры өмір шындығынан өрілген бейне болғандықтан, оқыушыны бей – жәй қалдырмайды, қатты толғантады. Өмір қатыгездігін түснуге үндейді. Әңгіме соңында Дәмештің хаты арқылы оның төңкерістен кейін теңдік алып, бақытын тапқанына оқырман куә болады.

«Шұғаның белгісі» повесі Бейімбеттің алғашқы туындысы. Повесть тақырыбы – ХХ ғасырдың басындағы демократиялық әдебиетке тән (М. Дулатовтың «Бақытсыз Жамал», С. Көбеевтің «Қалың мал», С. Торайғыровтың «Қамар

сұлуы», т.б.) дәстүрлі әлеуметтік мәселе – әйел теңсіздігі. Автор шығарма сюжетін бірін –бірі ұнатқан екі жастың сүйіспеншілік хикаясына құра отырып, олардың трагедиялы тағдыры арқылы төңкеріске дейінгі кезеңдегі қазақ қоғамына тән әлеуметтік шындықты көркем таныту мақсатын алға қойған.

Шұға ажарына ақылы сай, жаны сұлу бойжеткен. Әңгімені баяндаушы Қасымның (осы оқиғаның куәгері) бір айтып, екі айтып: «Әй, шіркін, өзі де Шұға десе, Шұға еді –ау! деп сүйсінуі тегін емес.

Шұға байлықтан адамгершілікті, ақыл – парасатты артық санайды. Сондықтанда ол өзі байдың қызы болса да сүген жігіті Абдрахманның кедейлігін мін көрмейді, жігіттің адамгершілігі мен білімділігін, шынайы сезімін жоғары бағалайды.

Б. Майлиннің көпшілікке кең тараған белгілі шығармасының бірі – «Раушан – коммунист» (1929) повесі. Бұл шығарманың тақырыбы – әйел теңдігі. Қазақ әйелінің жаңа тағдырын көрсетуге арналған. Бұл тақырыптың көркемдік шешімі повесте ең алдымен Қазан төңкерісі әкелген бостандық арқасында теңдігін алып, ерлермен

қатар әлеументтік күреске шыққан Раушанның тағдыры арқылы көрінеді.

Раушан жаңа заман қайраткері ретінде қалыптасу жолы төрт белестен тұрады. Бірінші белес – бұл Раушанның болыстық әйелдер жиналысына баруына дейінгі, яғни, әлі әлеуметтік істерге араласпаған, қарапайым қазақ әйелі ретіндегі өмірін қамтитын кезеңі. Екінші саты – Раушан өміріндегі үлкен өзгерістерден – оның болыстық әйелдер жиналысына делегат болуынан басталады.

Раушанның ауылнай сайланып, ауылда тап күресінің тізгінін ұстауы сөйтіп, әлеументтік қайраткерге айналуы – оның өмірінің ең шешуші кезең – үшінші белесі.

Раушанның өсу жолындағы төртінші, ең басты белес – оның үш жыл Орынборда оқып, білім – танымын жетілдіріп, елге оралуы. Повестің атауы мен Раушан арқылы танылатын идеялық түйінінен автордың социализм идеясына сенгендігі, заманына сай нанымды көрінеді.

Бұл дәуірде күн бар ма екен көретін,

Жас иіп, тілекті ала беретін.

Жаны ашып жол бастаған жастарға,

Ел билеген азаматтар еретін.

-деп армандаған азамат деген ардақты атқа ие
жаңа дәуір жаршысы асыл ақын арманы іске асты.

Гүлденсе ауыл – гүлденеміз бәріміз,
Ауыл – дене, біз – қозғалтар жанымыз.
Кел, еңбекші, қол ұстасып бір туға
Жиналайық қалмай жасы, кәріміз!

Бейімбет айтқандай ауыл өзгерді, өмір
жаңарды, село – қала гүл жайнайды. Ақын
арманы іске асты. Ілияс Омаров «Лениншіл
жас» газетінде жариялаған ғылыми, сүбелі
мақаласында осындай түйін түйеді.

Қарапайым қазақ халқының ертелі - кеш
күйін шерткен Беймбет – өмір бойы Би аға
атанып кетпек. Оның жарқын бейнесі, жақсы
өнегесі осыған лайық. (Қ. Малаев «Коммунизм
туы», 19 қараша, 1965 ж. Шығыс Қазақстан
облыстық газеті).

Беймбет Майлин. Биография и творческое наследие

*Я судьбой своей связан с тобой.
Если плачешь ты – плачу и я,
Твоя радость – радость моя.
В тучах бед и в сияньи побед,
Беймбет Майлин.*

Беймбет Жармаганбетович Майлин родился в 1894 году в Тарановском районе Костанайской области в семье бедного скотовода. Лишившись отца в двухлетнем возрасте, будущий писатель воспитывался матерью – батрачкой, а с семи лет сам пас ягнят у бая.

Много пришлось испытать маленькому пастушонку. К счастью, мальчика окружали добрые люди. Уже будучи известным писателем, Майлин с любовью вспоминал свою бабушку Байдас. Несмотря на нужду, в 1910 году бабушка отдала внука на два года в аульном медресе, затем он учился в Троицке, в школе Уазифа, в медресе Галии в Уфе.

Первые стихи и рассказы Б.Майлина появились именно в эти годы в рукописном журнале «Лук», издаваемом студентами медресе. Тогда он же посылает свои произведения в демократический журнал «Айқап» и в газеты, издаваемые в Казани, Ташкенте, Оренбурге. Слабое здоровье заставило Беимбета, не окончив медресе, уехать в аул, где он работает учителем.

В 1919-1921 гг. Майлин в отряде чрезвычайного комиссара Степного аула Алибия Джангельдина руководит кружком самодеятельности, пишет одноактные пьесы для красноармейцев.

Первый поэтический сборник Б.Майлина вышел в 1923 году. Долгие годы он работал в редакциях областных и республиканских газет, в издательстве художественной литературы, главным редактором литературной газеты «Казахская литература».

При жизни Б.Майлина было издано более сорока его книг. В 1960-1964 гг. на казахском языке издано собрание сочинений писателя в 6-ти томах.

Мастер советской литературы, поведавший человечеству о казахском обществе разного времени, преданно любивший страну Советов и искренне веривший в ее порядок справедливости, Б.Майлин расплачивается за это душевной мукой и жизнью. В страшные 30-е годы, в эпоху торжества тоталитаризма, его сажают в тюрьму по ложному обвинению в измене родине. 26 февраля 1938 года Беймбет Майлин, проповедник величия человека, был расстрелян как враг народа.

Поэзия Б.Майлина. Образ бедняков в его стихах.

Уже в ранних стихах проявляется сатирическое и юмористическое дарование Б.Майлина. Поэт высмеивает показное благочестие знати, сочувствует бедноте («Примета правоверных», «Нужда», «Богатству» и др.)

Б.Майлин, как и его большинство его современников, жил интересами времени. Понимание литературы как голоса народа, как его заступника было для писателя неоспоримо. Он создал галерею ярких художественных образов, отражающих судьбу простых людей своего поколения. Среди его поэтических героев наиболее известен Мыркымбай, имя, которого стало популярным в народе.

Образ Мыркымбая – это образ человека из народных низов. Устремления и судьба Мыркымбая были близки самому автору. Он и Мыркымбай как бы вместе шагают по жизни и вместе переживают обновление – социальное и психологическое. Различные жизненные ситуации, в которых попадает Мыркымбай - вначале покорное подневольное житие, глухое

недовольство, открытый протест, затем чувство хозяина на своей земле и.т.д. – все это позволяет писателю проследить становление новой личности.

Поэт любит своего героя. Сердечно, с доброй улыбкой и мягким юмором рассказывает он о его делах. Мыркымбай – собирательный образ, позволивший поэту воспроизвести реальные события переломного времени. В лице Мыркымбая, как в зеркале, отразились изменения в миропонимании аульных бедняков. Но наиболее ярко демократические воззрения Майлина выразились в повести «Памятник Шуги» (1915). Здесь молодой писатель обратился к классической теме родной литературы – судьбе обездоленной женщины. Решение этой темы перекликается с романом С.Торайгырова «Камар Сулу», М.Дулатова «Несчастливая Жамал».

Б.Майлин с болью в сердце говорит о беспросветной нужде, тяжелой доле бедняков, гневно осуждает родовые распри и предрассудки. «Памятник Шуги» взволнованное повествование о трагической судьбе юных влюбленных. Повествование

ведется от лица аульного джигита – свидетеля трагических событий, происшедших в его молодые годы, когда он близко знал Абдрахмана и Шугу. И вот теперь, много лет спустя, проезжая мимо памятника Шуги, взволнованный до глубины души, рассказывает он своему молодому спутнику горькую историю, случившуюся здесь. Под напором грубой, злобной силы гибнет Шуга, ввергнут в пучину горя Абдрахман. Причину трагической гибели юной и прекрасной Шуги Майлин видит в окружающей среде. Жестокие обычаи феодальной старины губят героев. Молодой писатель с таким проникновением описал светлый мир своих героев, их незамутненное чувство, что целые поколения читателей воспринимали образ Шуги как символ чистоты и верности.

Самые «болевые» вопросы 20-30-х гг. Получили свое художественное воплощение в творчестве писателя. Появление первых тракторов, машин, поездов, организация колхозов, строительство заводов и фабрик, равноправные взаимоотношения между людьми

запечатлены автором как доселе невиданное чудо, потрясшее воображение.

В стихотворениях «Аул цветёт – мы цветём», «С праздником» поэт славит труд, обновление и, что особенно важно, утверждает единство всех людей республики, первооснову аула, земли – колыбели и кормилицы. Новые веяния в ауле им воспринимаются как предвестники всеобщего счастья и изобилия.

Летописец великих перемен. Проза Б.Майлина

Проза Б.Майлина, как и его поэзия, всеми корнями связана с бурным временем 20-30-х годов. Тот круг проблем, которые нашли отражение в его поэмах и стихотворениях, вновь становится объектом пристального внимания писателя. Духовное пробуждение простых людей, изменение их мироощущения и мировосприятия – центральная тема его рассказов и повестей. Он чувством особого удовлетворения описывал новое общественное положение женщин, что, по мнению писателя, привело к обновлению их психологии, где дан обаятельный образ женщины казашки, твердо ставшей на путь новой жизни, где глубоко реалистически показаны противоречия переходного периода, осознанию себя деятельной и равноправной личностью (повести «Коммунистка Раушан», «Волостная Культай»).

Добрый, пытливый Раушан, как и Культай, хочется найти свое место в жизни, они обе тянутся к свету. Разговоры о счастье заставляют трепетать их сердца. Многие теперь им

видеться по – другому. Прекрасна весенняя благоухающая степь: алые маки и тюльпаны усеяли поля, а небо такое синее – синее. Впервые в жизни Раушан так радостно воспринимает весеннюю степь.

Целый ряд рассказов Б.Майлина отражают коллективизацию в ауле – «Дом красноармейца», «Начало раздора –корова Дайрабая» и другие.

Во многих своих рассказах Б.Майлин отразил этапы борьбы национального – освободительного движения 1916 года.

Многогранно и всеобъемлюще творчество Б.Майлина. Им написано около двадцати пьес и оперных либретто. Его пьесы «Фронт», «Шуга», «Порядок Талтанбая», «Мулла Шаншар» и сейчас идут на сценах театров.

Б.Майлин был соавтором сценария первого казахского художественного фильма «Амангельды».

Творческий путь писателя Б.Майлина отражен в исследованиях известных ученых М.Каратаева, Б.Наурызбаева, Т.Нуртазина, С.Байменше и других.

Ел бірлігін биіктеткен туымсын (Бейімбет Майлинге)

Дабылдатса даңқы бүкіл ғасырды,
Кейде тағдыр атын елден жасырды.
Найзағайлар арасынан жарқ еткен
Қайта көрдік Бейімбеттей асылды.
«Гүлденсе ауыл – гүлденеміз бәріміз...»

Деген сөзді ұран еттік әлі біз.

Дәл айтыпсың сол заманда, Биаға,
Ауыл көріп, ашып тұр ғой жанымыз.
Лүпілі бар жүректі үшке бөлмейміз,
Алатаудай Сарыарқаны төр дейміз.
Сәкен, Ілияс, Бейімбет – үш дария,
Өзен болсақ, дария жаққа өрлейміз.

Бар қазақтың бірлігіне сенеміз,
Егемен ел, өрде ортақ кемеміз.

Қайғырсақ та, қуансақ та үндесіп,
Дерті бірлер демде ұғысып келеміз.
Жаралғандай жаның нұрлы парыздан,
Адалдығың – нағыз аппақ қауыз, дән.

Қай ауылда тусақ-тағы, бар қазақ
Тастамаймыз Биаға деп ауыздан.
Арыстармен арманы бір шыңымсың,
Білмегендер бүгін жөндеп ұғынсын.

Қостанайым қосқан ұлы дүбірге,
Ел бірлігін биіктеткен туымсың.

Кәкімбек Салықов

Слово о большом писателе

Тобол течет сквозь лето,
И солнце обнимает Беимбета.
Носил он гордо жизненную ношу,
Достойную великого поэта,
Его припомнив, тополь серебристый
Дыханьем ветерка качает листья.
Как будто бы вчера, сам Би-ага
Здесь отдыхал под кроною тенистой.
Я тоже рос в груди степи широкой
И с детства познавал ее уроки.
Не знал бы я величия степи,
Когда твои бы не читал я строки.
С твоим, ага, героем Мыркымбаем
В одном строю уверенно шагаем.
Потомки Раушан, Шугы, Жалбыра,
О светлой жизни мы стихи слагаем.
Ты ввысь взлетел — рукою не достать,
Такой полет лишь соколу под стать,
И словно Сокол, ты в гнездо родное
К нам возвратился, Би-ага, опять!

Акылбек Шаяхмет

Бейімбет Майлин жайлы айтылған пікірлер:

Түйін

Сөз зергері Б.Майлиннің артында қалған мол көркем мұраларын қайтадан парақтау кезінде біз байқаған ерекшеліктерді енді санамалап айтып кетелік. Ең алдымен, жазушы Бейімбет – өмірді әсірелеп, көркемдеп жатпай-ақ сол мөлдір, тап-таза қалпында көшіре салудың асқан шебері бола білді. Алайда, оның осындай шыншыл, табиғи жазу әдісін кейбір сыншылар мінеп көрсетіп, «қарабайыр дүние» деп жазғаны да рас. Дей тұрсақ та, бұл Майлинге тән жазу мәнері болып қала бермек.

Екіншіден, оның шығармаларын оқып отырып, өзі өмір сүрген кезеңнің шынайы келбетін, таза табиғатын көз алдыңызға бірден елестете аласыз.

Үшіншіден, жазушының жеңіл, ойнақы әзілдерінің өзі замананың ащы да ауыр жүгін арқалап тұр деуге болады.

Төртіншіден, Майлин сол аласапыран уақыттың тамыршысы, сыншысы, мінеушісі, былайша айтқанда барша қоғамдық кеселді ащы мысқылмен сын садағына алушы.

Бесіншіден, Бейімбет шығармаларының өте қарапайым тілмен жазылуы халықтың жүрегіне жақын, түсінуіне оңай, тіпті ел ішіндегі шындықты «өз тілімен» баян еткендей әсерде боласыз.

Алтыншыдан, ол әйел теңдігі мен махаббат — сүйіспеншілік жайынан сөз қозғағанда біржақты кетпейді,

көзді жұмып алып, тамсана бермейді, әрбір оқиға-суретті баяндау сәтінде астарлы келеке, жеңіл юморға да кезек беріп отырады. Ең бастысы – Бейімбет қаламгер шығармалары біз үшін дәуір шындығын, уақыт үнін һәм қоғам қателіктерін де безбендеуге барынша көмек бере алатын құнды дүниелер. Олай болса, ендігі жерде біз Бейімбет Майлин шығармаларына қайта үңіліп, басқаша көзқараспен оқуымыз қажет. Солай еткенде ғана Бейімбеттің тығылып жатқан құпия тылсымы өз сырын аша түспек. Біздің әзірге түйген ойларымыз осы!

**Жолтай Әлмашұлы, филология
ғылымдарының кандидаты**

"Ақиқат" журналы

***«В казахской литературе Майлин навсегда останется
как один из ее зачинателей и талантливейших
деятелей, а в сердце и в памяти казахского народа – как
его первый сын, никогда не изменявший
правдолетописец народной жизни»***

Каратаев

Б. Майлин любил свой народ и родину, видел их зорким взглядом своего сердца. И поэтому его творения так естественны, истинно художественны и искренни. Во многих его рассказах и повестях чувствуется глубокая, возвышенная красота. После чтения рассказов Б. Майлина чувствуешь себя обогащенным, хочешь стать добрее, или наоборот, по отношению к врагам – непримиримее. Он рисовал реальную жизнь, реальных людей всей силой своего дарования. Целая полоса большой эпохи, проходя через призму творчества Майлина, становилась захватывающей и убедительной.

Жизни и творчеству Б. Майлина посвящен ряд монографий и статей ученых. Однако это благодарная тема еще далеко не исчерпана. К светлому образу большего писателя, одного из буревестников социалистического реализма, рожденного гением великого Горького, обращаются и будут обращаться представители старшего и молодого поколения советских литераторов, миллионы поклонников его таланта.

Газ. «Вечерний Алматы», 1974 г., 2 декабря.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Мақырұлы С., Сыдықов Т. Қазақ әдебиеті. 2 бөлім: Оқулық. - Астана: Фолиант, 2007. – 284 бет.
2. Майлин Б. Көптомдық шығармалар жинағы. - Алматы: «Қазығұрт» баспасы, Құжаттар, деректер, пікірлер. 2012. Т. 11: Б. Майлин; құрастырған Т. Бейісқұлов – 2012. 480 бет
3. Писатели Казахстана: справочник/. - Алма – Ата, «Жазушы», 1982. – 280.
4. Майлин Беимбет. Рыжая полосатая шуба: Повести и рассказы. Перевод с казахского Г. Бельгера и Ю. Домбровского. Астана: Аударма, 2009. - 472 стр.
5. Майлин Б. Көптомдық шығармалар жинағы. - Алматы: «Қазығұрт» баспасы, 2013. Т. 13: Құжаттар, деректер, пікірлер / құрастырған Т. Бейісқұлова. – 384 бет.
6. <https://kazgazeta.kz/news/20816>
7. <https://kazgazeta.kz/news/20816>

Мазмұны

1. Құрастырушыдан.....	3
2. Бейімбет Майлин. Өмірбаяны, қызметі және шығармашылығы.....	4
3. Поэзиясы. Бейімбет өлеңдеріндегі кедей тақырыбы.	6
4. Прозасы (шолу).....	8
5. Беймбет Майлин. Биография, и творческое наследие.....	10
6. Поэзия Б.Майлина. Образ бедняков в его стихах.....	11
7. Летописец великих перемен. Проза Б. Майлина.....	13
8. Ел бірлігін биіктеткен туымсың (Бейімбет Майлинге).....	14
9. Слово о большом писателе.....	15
10. Бейімбет Майлин жайлы айтылған пікірлер.....	16
11. Пайдаланған әдебиеттер тізімі.....	18

Біздің мекен – жай:
Парковая көшесі,4
Жұмыс кестесі:
09.00 – 18.00
Телефон: 8(714-48) 91-5–34
Электрондық пошта: biblioteka.o@mail.ru